

KOKKUVÕTE GEOGRAAFIA RIIGIEKSAMI 2012 TULEMUSTEST

EESMÄRGID

- hinnata riiklikus õppekavas määratud õpitulemuste saavutatust geograafias;
- saada ülevaade õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest koolis;
- suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- võimaldada koolil ennast objektiivsemalt hinnata ning teistega võrrelda;
- võimaldada õpilastel saada objektiivsem pilt oma õpitulemustest;
- tagada gümnaasiumilõpetajate eksamihinnete võrreldavus;
- ühitada gümnaasiumi lõpueksamid kutseõppeasutuse, rakenduskõrgkooli ja ülikooli sisseastumiseksamitega.

EKSAMITÖÖ PÕHIANDMED JA ÜLESEHITUS

Geograafia riigieksamitöö on koostatud ühes variandis. Iga küsimuse juures on selle eest saadav maksimumpunktide arv. Lisapunkte riigieksamil ei antud, ka siis mitte, kui oli vastatud nõutust märksa rohkem. Ülesanded ja küsimused hõlmasid järgmisi tasandeid:

I Teadmine (mõisted, faktid, seaduspärasuste teadmine).

II Mõistmine/arusaamine (kirjeldamine, interpreteerimine, seletamine, ümbersõnastamine).

III Teadmiste rakendamine (kasutamine uues situatsioonis, prognoosimine).

IV Analüüs ja süntees (seoste näitamine, faktide ja seaduspärasuste ühendamise, eristamine, rühmitamine, võrdlemine, hüpoteeside esitamine).

V Hinnangu andmine (otsuste tegemine, järeldamine).

Eksamitöö koostamisel oli arvestatud põhimõtet, et ca 50% saadavatest punktidest peegeldavad teadmiste ja mõistmise tasandil omandatud ja ca 50% punktidest teadmiste rakendamise, analüüsi, sünteesi ning otsuste tegemise tasandil omandatud.

Eksamitöö koostamise aluseks on “Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava”. Eksamitöö ülesanded on koostatud kohustuslike geograafia kursuste põhjal ja vastavad ainekavas esitatud õpitulemustele gümnaasiumiastmes. Ainekava teemade kaetusest eksamitöö ülesannetega annab ülevaate table 1.

Tabel 1. Geograafia ainekava teemade proportsioonid 2012.a. eksamitöös

Geograafia ainekava teemad	Teemade proportsioonid eksamijuhendis	Punkte 2012 eksamitöös
1. Kaardiõpetus	10-15%	14
2. Litosfäär	5-8%	8
3. Pedosfäär	5-8%	5
4. Atmosfäär	5-8%	7
5. Hüdrofäär	5-8%	7
6. Maa kui süsteem. Keskkonna ja inimtegevuse vastasmõjud	7-12%	12
7. Ühiskonna areng ja globaliseerumine	5-8%	8
8. Rahvastik ja asustus	8-12%	11
9. Põllumajandus, kalandus ja toiduainetetööstus	5-8%	5
10. Metsamajandus	2-5%	4
11. Energiamaajandus	5-8%	5
12. Tööstus ja teenindus	5-10%	9
13. Majandus (üld)	4-10%	5

GEOGRAAFIA RIIGIEKSAMI TULEMUSED 2012

Tabel 2. Geograafia riigieksami tulemused aastatel 2007- 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eksami sooritajaid	7043	7132	7150	6126	5944	5072
Keskmine sooritus (%)	59,9	56,4	53,8	62,2	59,4	56,2
Eesti õppekeelega tööde keskmine	60,8	57,27	55,3	63,2	60,2	57,1
Vene õppekeelega tööde keskmine	50,9	47,28	38,7	46,8	47,9	44,3
Noormeeste keskmine	60,9	58,4	55,1	64,0	61,1	57,1
Neidude keskmine	59,1	54,8	52,9	60,7	57,9	55,4
Kõrgeim tulemus	95	98	95	100	98	98
Madalaim tulemus	1	8	7	6	3	4
91-100 punkti saanud õpilasi	30	30	16	187	69	38
Alla 20 punkti saanud õpilasi	7	21	119	17	56	67

Viimase kuue aasta geograafia riigieksami tulemuste üldstatistika on toodud tabelis 2. Näeme, et viimastel aastatel on osalejate arv vähenenud, kuid geograafia riigieksam kuulub jätkuvalt populaarsemate hulka. Geograafia eksami populaarsusele on kaasa aidanud see, et osa õpilasi saab selle sooritada pärast 10. või 11. klassi lõpetamist. Eksami keskmine sooritus on kõikunud vahemikus 53,8–62,2%, mida võib lugeda rahuldavaks tulemuseks.

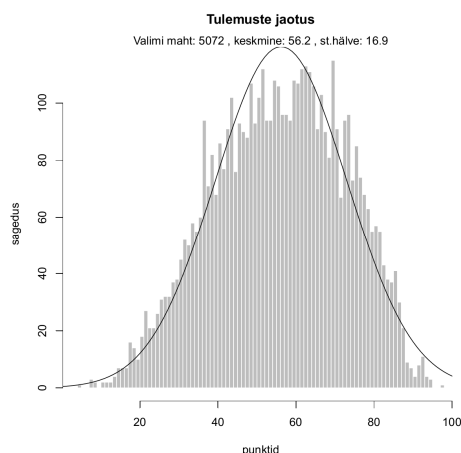
Aastate lõikes on olnud väga vähe neid õpilasi, kes suudavad saada 90-st punktist kõrgema tulemuse. Sageli jääb õpilastel puudu oskusest oma teadmisi rakendada ja vastuseid selgelt sõnastada, mitte niivõrd faktiteadmistest. Väga kõrged tulemused eeldavad õpilase tubli töö kõrval ka tema professionaalset õpetamist/juhendamist. Eesti gümnaasiumides geograafiat õpetavatest õpetajatest omab geograafi kvalifikatsiooni vähem kui 40%. See võib olla oluline takistus kõige kõrgemate tulemusteni jõudmiseks.

Suur on erinevus eesti ja vene õppekeelega koolide eksamitulemuste vahel. Kuni 2007. aastani oli erinevus enam-vähem stabiilselt 10 punkti eesti õppekeelega koolide kasuks, alates 2008. aastast on vahe kärisenud veelgi suuremaks. Eriti silmatorkav on see, et vene õppekeelega koolides on äärmiselt vähe neid õpilasi, kes suudavad saada kõige kõrgemaid tulemusi. Kindlasti ei saa olukorda põhjendada sellega, et vene õppekeelega koolides valivad geograafia riigieksami ainult nõrgemate teadmistega õpilased. Suure tõenäosusega on vene õppekeelega koolide oluliselt madalam tulemus osaliselt seotud aineõpetuse tasemega nendes koolides.

Vene õppekeelega koolide oluliselt nõrgemaid tulemusi saab osaliselt seletada sellega, et nende koolide õpetajaskond ei valda eesti keelt sellisel tasemel, et osaleda eestikeelsetel koolitustel.

Seetõttu jäävad nad olulisest informatsioonist sageli ilma ja ei saa seda oma töös rakendada.

Taasiseseisvunud Eestis on kooligeograafias toimunud väga olulised muutused, millega seoses on õpetajaid täiendkoolitatud. Vene õppekeelega koolides töötavate õpetajate eesti keele oskus vajab olulist parandamist, et nad saaksid eesti õppekeelega koolide õpetajatega võrdselt täiendkoolitustel osaleda ja ei jääks infosulgu, mis omakorda takistab kaasaegsel tasemel geograafiat õpetada.

Diagrammilt näeme, et tulemused jaotuvad küllaltki hästi normaaljaotusele vastavalt. Üldjoontes võib öelda, et eksam oli õpilastele jõukohane, kuid mitte liiga kerge. Viimast väidet kinnitab asjaolu, et 91 punkti ja enam suutis saavutada vaid 38 õpilast. Püüdmaks selgitada asjaolusid, miks nii vähesed jõudsid kõrge tulemuseni, vaatleme neid ülesandeid, mille sooritus jäi väga madalaks, ehk alla 32%. Sedavõrd madala sooritusega ülesandeid oli 2012. a. eksamitöös 11 punkti mahus.

Kõige raskemateks osutunud küsimuste sisu oli järgmine:

- 1) Kirjeldage näite abil globaliseerumise negatiivsest mõju Eesti ühiskonnale. (1 punkt)
- 2) Selgitage, mis on teadus- ja tehnoloogiapark. (1 punkt)
- 3) Millised muutused on aset leidnud maailma autotööstuses? Tehke tabeli andmete põhjal kaks üldistust ning põhjendage neid. (2 punkti)
- 4) Märkige kaardile õigesse kohta Etioopia mägismaa. (0,5 punkti)
- 5) Järgmistele küsimustele vastamisel toetuge Araali mere ja Usbekistani kohta antud infole. Usbekistanis on 50% niisutatavast pinnast sooldunud. Selgitage joonise abil, miks pinnas võib soolduda. (2 punkti)
- 6) Vastake küsimustele, toetudes laamtektoonika teooriale ja joonistel olevale infole. Kuhu on tekkinud süvik? Õige vastus märkige X-ga. (1 punkt) Märkige see koht kaardile numbriga 2. (0,5 punkti)
- 7) Maal on minevikus olnud nii külmemaid kui ka soojemaid perioode kui praegu. Nimetage kaks looduslikku tegurit, mis mõjutavad Maa kliimat. (2 punkti)
- 8) Küsimustele vastamisel kasutage tekstis ja joonistel antud infot Colorado jõe kohta. Otsustage, kumb diagramm (A või B) iseloomustab Colorado vooluhulga muutumist aasta jooksul Lees Ferrys. Põhjendage. (1 punkt)

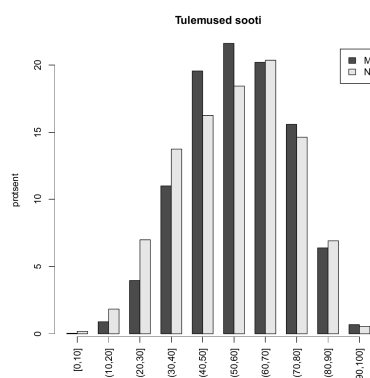
Saame teha järgmise kokkuvõtte:

- 1) Väga raskeks osutunud küsimuste hulgas oli ainult üks, mis eeldas faktiteadmist - Etioopia mägismaa asukoht (0,5 punkti).
- 2) Kaks küsimust eeldasid teema mõistmist: a) Selgitage, mis on teadus- ja tehnoloogiapark b) Maal on minevikus olnud nii külmemaid kui ka soojemaid perioode kui praegu. Nimetage kaks looduslikku tegurit, mis mõjutavad Maa kliimat.
- 3) Kõik ülejäänud küsimused toetusid etteantud infole, millele lisaks tuli rakendada geograafias õpitut.

Seega ei omanda väga paljud õpilased koolipingis oskust infot kasutada, olulist ebaolulisest eristada, üldistust teha, otsuseid langetada jms.

Tabel 3. Eksamitulemused 2012 soo järgi

Sugu	Eksaminandide arv	Keskmine tulemus
Noormehed	2351	57,1
Neiud	2721	55,4

Diagrammil ja tabelis 3. on esitatud eksamitulemused õpilaste soo põhjal. Traditsiooniliselt sooritavad noormehed geograafia riigieksami keskmiselt pisut kõrgema tulemusega kui neiud, vahe ei ole märkimisväärselt suur. 2012. a. riigieksamil oli nõrgemate tulemustega (alla 40 punkti) õpilaste hulgas tüdrukuid selgelt rohkem. Samas olid tüdrukud ülekaalus, kuigi minimaalselt, ka kõige kõrgemaid tulemusi (üle 80 punkti) saavutanud gruppis. Analoogiline oli tulemuste jaotus õpilaste soo põhjal ka 2008. aastal. Enamikul aastatel on olnud noormeeste ülekaal kõikides üle keskmise tulemuse saavutanud gruppides.

Ootuspäraselt on gümnaasiumide tulemused kutseõppeasutustest tublisti kõrgemad (tabel 4).

Tabel 4. Eksamitulemused 2012 koolitüübi järgi

Koolitüüp	Eksaminandide arv	Keskmine tulemus
Gümnaasium	4253	58,5
Kutseõppeasutus	49	42,0

Geograafia eksamitöös oli 30 ülesannet, mis jagunesid 81-ks osaülesandeks. Järgnevalt on esitatud geograafia riigieksamitulemused osaülesannete kaupa. Iga osaülesande juurde on sulgudes märgitud osaülesande number. Osaülesande numbri järgi on iga ülesande juures olevast tabelist hõlbus leida selle osaülesande statistilised näitajad. Kõikide ülesannete juures on ära toodud ka eeldatavad vastused. Ülesannete juurde on lisatud ka sagedasemad eksimused, juhul kui tööde hindamisel need ilmnesid.

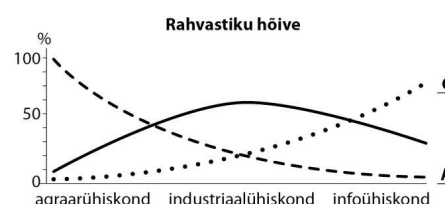
Geograafia riigieksami 2012 tulemused osaülesannete kaupa

1. Joonisel on kujutatud hõive muutusi majandussektorites.

1.1. (osaülesanne 1 ja 2) Kirjutage joontele tähed (A, B või C) vastavalt sellele, mis majandussektoriga on tegemist. A) primaarne, B) sekundaarne, C) tertsiaarne.

Üks õigesti märgitud majandussektor andis 0,5 punkti.

Sagedasemad eksimused: vahetati omavahel ära primaarne ja tertsiaarne sektor, 14% vastajatest pakkus tertsiaarse asemel primaarset ja 13% primaarse asemel tertsiaarset sektorit.

1.2. (osaülesanne 3) Nimetage kaks tertsiaarsesse majandussektorisse kuuluvat majandustegevust.

Üks õigesti nimetatud majandustegevus andis 0,5 punkti. Näiteks: pangandus, finantsteenused, side- ja postiteenused, haridus, kaubandus, tervishoid, riigihaldus jne.

Sagedasemad eksimused: pakuti primaarsesse sektorisse kuuluvaid majandustegevusi, näiteks põllumajandust, loomakasvatust, taimekasvatust. Tertsiaarsesse ehk teenuste sektorisse kuuluvaks majandustegevuseks pakuti teenindust ja teenuste pakkumist (see vastus on liiga üldine ja punkte selle eest ei antud).

1.3. (osaülesanne 4) Analüüsige hõive muutumist primaarses majandussektoris.

Vastus andis 1 punkti, kui hõive vähenemine primaarses majandussektoris oli seostatud tehnoloogia arenguga või tööviljakuse kasvuga. Hõive on vähenenud, sest töö on muutunud tootlikumaks/tööviljakus on tõusnud. Tehnoloogia arenedes kasutatakse üha vähem käsitsi tööd ja enam masinaid jms.

Sagedasemad eksimused: hõive vähenemist ei seostatud tehnoloogia arenguga. Põhjendati faktiga, et sekundaarse ja tertsiaarse sektori osatähtsus on kasvanud.

Ülesande nr 1 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
1.	0,5	75.61	76.49	64.72	74.10	76.92	75.6	24.4
2.	0,5	76.34	77.61	60.48	74.35	78.06	76.3	23.7
3.	1	57.83	59.62	35.54	56.49	58.99	44.8	29.2
4.	1	43.34	44.15	33.16	42.92	43.70	23.3	36.6

2. Kirjeldage näidete abil globaliseerumise positiivset ja negatiivset mõju Eesti ühiskonnale.

Üks õigesti sõnastatud näide andis 1 punkti.

(osaülesanne 5) **Positiivne mõju:** a) Eesti majandust on elavdanud rahvusvaheliste ettevõtete investeerinud, see on meie inimestele töökohti andnud. b) Paljud eestlased on leidnud välismaal tasuvamat tööd. c) Suurenenud on võimalused õppida ja töötada välismaal jne. (osaülesanne 6) **Negatiivne mõju:** a) Eesti kvalifitseeritud jõud, nt arstid lahkuvad Põhjamaadesse. b) Majanduskrahhid teistes riikides mõjutavad ka Eesti ettevõtteid ja Eesti majandust jne.

Sagedasemad eksimused: näite toomisel ei keskendutud Eestile, vaid esitati üldisi globaliseerumisega kaasnevaid tendentse, näiteks massiline immigratsioon, konfliktid erineva religioosse tausta tõttu jms. Paljudes töödes aeti globaliseerumine segamini linnastumisega.

Ülesande nr 2 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
5.	1	56.60	58.89	28.12	55.17	57.85	53.7	40.5
6.	1	31.60	32.51	20.16	31.18	31.96	28.7	65.5

3. (osaülesanne 7) **Milline lühend tähistab Maailma Kaubandusorganisatsiooni? Õige vastus märkige X-ga.**

- A. ☐ NAFTA
- B. ☐ EL
- C. ☐ ASEAN
- D. ☒ WTO
- E. ☐ OPEC

Ülesande nr 3 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
7.	1	94.14	94.31	92.04	95.66	92.83	94.1	5.9

4. (osaülesanne 8) **Milline antud riikidest ei kuulu Euroopa Liitu? Õige vastus märkige X-ga.**

- A. ☐ Rumeenia
- B. ☐ Austria
- C. ☒ Šveits
- D. ☐ Rootsi
- E. ☐ Sloveenia

Sagedasemad eksimused: väärvastusena pakuti sagedamini Rumeeniat (19% vastajatest) ja Sloveeniat (12% vastajatest).

Ülesande nr 4 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
8.	1	57.26	57.19	58.09	58.44	56.23	57.3	42.7

5. (osaülesanne 9) Valige Jaapani kohta antud faktidest kolm, mis näitavad, et Jaapan on kõrgelt arenenud riik. Selgitage lähemalt, kuidas need faktid iseloomustavad Jaapani kõrget arengutaset.

Rahvaarv 126 miljonit
98,5% rahvastikust on jaapanlased
Keskmine oodatav eluiga 82 aastat

Mets katab 70% riigi territooriumist
Hõive põllumajanduses 4,6%
SKT ühe elaniku kohta 34 300 USD

Üks õigesti valitud fakt koos selgitusega andis 1 punkti. Ainult õige fakti nimetamine punkte ei andnud.

Näiteks: 1. fakt **keskmine oodatav eluiga 82 aastat**, selgitus: kõrgelt arenenud riigis on elukvaliteet/elustandard (toit, arstiabi, sotsiaalteenused) kõrge ja seetõttu inimeste tervis parem ning keskmine eluiga kõrge jms.

2. fakt **hõive põllumajanduses 4,6%**, selgitus: kõrgelt arenenud riigis on hõive põllumajanduses madal, sest põllumajandus on väga tootlik ja vajab vähe tööjõudu./ Kõrgelt arenenud riigi majanduse struktuuris on tööstus ja teenindus olulisemal kohal kui põllumajandus jms.

3. fakt **SKT ühe elaniku kohta 34 300 USD** selgitus: kõrgelt arenenud riigis on SKT väga kõrge, sest luuakse suures koguses/väärtuses materiaalseid hüvesid jms.

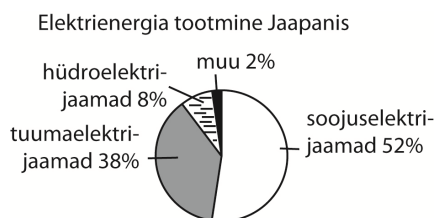
Sagedasemad eksimused: paljud õpilased ei oska näha seost riigi arengutaset iseloomustavate näitajate ja riigi arengutaseme vahel. Küllaltki hästi teatakse fakte, mis näitajad on kõrge arengutasemega riikidel kõrged või madalad, kuid faktide taga ei osata näha põhjusi/seoseid, milles kõrge või madal arengutase väljendub.

Ülesande nr 5 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
9.	3	48.50	49.31	38.37	49.61	47.53	8.5	15.6

6.1. (osaülesanne 10) Analüüsige elektrienergia tootmise nõrku külgi Jaapanis.

Elektrienergia tootmise kogumahult on Jaapan USA ja Hiina järel 3. kohal maailmas. Suurema osa energiaressurssidest Jaapan impordib, kodumaised ressursid katavad 18% vajadustest. Elektrienergiat Jaapan ei impordi ega ekspordi.

Jaapani elektrienergia tootmise nõrgad küljed:

Ühe aspekti nimetamine andis 1 punkti.

1) Väga suur osa elektrienergiast toodetakse soojuselektrijaamades, mis kasutavad import kütust. Suur sõltuvus sisseveetavatest kütustest, vähe oma energiakandjaid.

2) Energia tootmine põhineb taastumatutel ressurssidel.

3) Tuumaelektrijaamade suur osakaal, mis seismiliselt aktiivses piirkonnas on eriti avariiohtlik.

4) Soojuselektrijaamad on suured keskkonnasaastajad jms.

Sagedasemad eksimused: varasemate riigieksamite põhjal võib üldjoontes väita, et õpilased teavad erinevate energiaressursside kasutamise tugevaid ja nõrku külgi üsna hästi, paljudel õpilastel jääb aga puudu oskusest üldisi tendentse konkreetses situatsioonis analüüsida.

6.2. (osaülesanne 11) Põhjendage tuumaelektrijaamade suurt osatähtsust Jaapanis.

Jaapani võimas majandus vajab palju energiat, kuid oma ressursse on vähe./

Tuumaelektrijaamad võimaldavad väikese kütuse kogusega toota väga palju energiat jms.

Sagedasemad eksimused: vastati, et Jaapanil on olemas oma uraanimaagivarud või tuumakütus.

Ülesande nr 6 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
10.	2	58.79	59.46	50.53	62.13	55.91	41.7	23.3
11.	1	38.76	38.15	46.42	44.07	34.18	35.6	58.1

7. (osaülesanne 12) Nimetage kolm soojustelektijaamades sagedamini kasutatavat kütust.

Kolme kütuse nimetamine andis 1 punkti, kahe kütuse nimetamine 0,5 punkti, ühe kütuse nimetamine 0 punkti. a) nafta/masuut, b) maagaas/gaas c) kivisüsi/pruunsüsi. Põlevkivi, turvas, olmeprügi/tootmisjäätgid, hakkepuu – punkte ei andnud.

Ülesande nr 7 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
12.	1	41.84	42.52	33.29	41.98	41.71	22.6	38.9

8. (osaülesanne 13) Iseloomustage soojustelektijaamade mõju keskkonnale.

Ühe aspekti selgitamine andis 1 punkti.

a) SEJ põletatakse fossiilseid kütuseid, millest paiskub õhku süsihappegaasi, väävliühendeid ja muid gaase/ kasvuhoonegaase — 1 punkti saamiseks tuli vähemalt üks saasteaine nimetada. Liiga üldsõnaline vastus: saastab loodust, õhku jms, andis 0 punkti.

b) Väävli- ja lämmastikuühendite ühinemisel veeauruga tekivad happesademed jne.

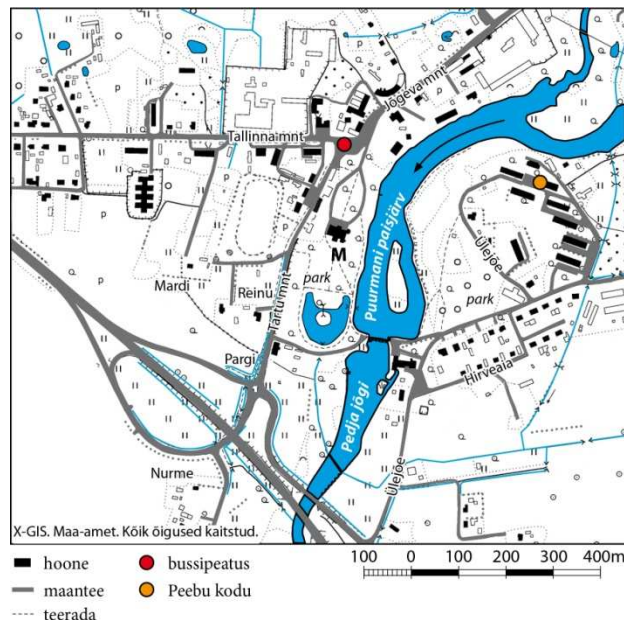
c) Fossiilsete kütuste kaevandamisel rikutakse maastikku ja raisatakse vett, seal, kus põhjaveetase on maapinnale suhteliselt lähedal.

d) Fossiilsete kütuste põletamisel tekib suurtes kogustes jääkaineid, mis sisaldavad keskkonnale ohtlikke ühendeid jms.

Ülesande nr 8 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
13.	2	46.19	46.84	38.06	49.15	43.63	25.6	31.4

9. Järgmistele küsimustele vastamisel kasutage Puurmani ümbruse kaardil olevat infot.

9.1. (osaülesanne 14) Puurmani Gümnaasium asub mõisahoones, mis jääb bussipeatusest lõuna suunas umbes 200 m kaugusele. **Tähistage kaardil mõisahoonet tähega M.**

Õigesti märgitud koht andis 1 punkti.

9.2. (osaülesanne 15) Kui kaugel koolist asub Peebu kodu linnulennul mõõdetuna? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

- A. ☐ 5 km
 B. ☐ 100 m
 C. ☐ 1,2 km

D. X 0,4 km

9.3. (osaülesanne 16) Kui pikk on Peebu koolitee jalgsi minnes? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

- A. ☐ 5 km
B. ☐ 2 km
C. X 1 km
D. ☐ 0,5 km

Sagedasemad eksimused: 20% õpilastest valis õigeks vastuseks 2 km ehk kaks korda pikema tee.

9.4. (osaülesanne 17) Märkige kaardile Pedja voolusuund. Mille põhjal otsustasite?

Pedja voolusuuna märkimine koos põhjendusega andis 1 punkti, ainult õige voolusuund 0,5 punkti. Põhjendus: Puurmani paisjärv jääb tammist ülesvoolu jms.

Sagedasemad eksimused: jõe voolusuuna määramisel ei osatud näha seost, et paisjärv tekib paisu taha ehk siis paisust ülesvoolu. Mitmed õpilased „nägid“ kaardil samakõrgusjooni.

9.5. (osaülesanne 18) Mis ilmakaarest on tehtud foto? Õige vastus: lõunast.

9.6. (osaülesanne 19) Peebu Tallinnas elav sõber Kristo lubas külla tulla. Koostage kaardi abil võimalikult täpne ja kõige otsem teejuhatust bussipeatusest Peebu koduni. Kasutage teejuhatustes ilmakaari, vahemaid ja teetähiseid, mis aitavad õiget suunda hoida.

Õpilane sai vastuse eest 3 punkti, kui a) teejuhatuse järgi on võimalik bussipeatusest Peebu koduni jõuda mööda mõistlikult valitud maršruuti. (Bussipeatusest läbi mõisapargi, üle tammi/silla, edasi läbi pargi majadeni. Kui oli juhatatud mööda maanteid, mis teevad teekonna oluliselt pikemaks, sai vastuse eest maksimaalselt 2 punkti.); b) tekstis oli kasutatud ilmakaari, vahemaid ja teetähiseid, kõiki õigesti vähemalt ühel korral.

Ülesande nr 9 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiid %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
14.	1	93.15	94.00	82.49	95.11	91.46	93.1	6.8
15.	1	92.29	93.01	83.29	96.60	88.57	92.3	7.7
16.	1	68.08	68.73	59.95	74.31	62.70	68.1	31.9
17.	1	56.30	58.25	31.96	66.44	47.54	45.7	33.1
18.	1	67.25	68.31	54.11	77.54	58.36	67.3	32.7
19.	3	82.56	84.33	60.43	84.60	80.80	61.5	4.7

10. Lõpetage laused, põhjendades ekvatoriaalsete vihmametsade kohta esitatud väiteid. Lause õigesti lõpetamine, mis põhjendas lause esimeses pooles olevat väidet, andis 1 punkti.

(osaülesanne 20) Kui vihmamets suurelt maa-alalt maha raiuda, siis ei taastu see enam, sest toitained on pidevas ringluses, ei ole akumulunud mulda. Maha raiutud alal on toitainetevaene pinnas, mis sobib elupaigaks vähestele liikidele. Sademeterohkes piirkonnas

pinnas erodeerub, toitaineid jääb mullas vähemaks. Kuna enamused toitainetest on taimedes, siis viiakse koos nendega toitained minema. Vihmamets on liigirikas kooslus, mille hävides kaovad paljude liikide jaoks elupaigad jms.

Sagedasemad eksimused: vihmametsa ulatusliku raie tagajärjeks pakuti kõrbete teket ja tuuleerosiooni.

(osaülesanne 21) Vihmametsas kasvab palju epifüüte, sest vihmametsas on õhk väga niiske, epifüüdid hangivad vajaliku niiskuse õhust sest puude okstele ja tüvedele koguneb taimejäänuste lagunemisel huumus, millel epifüüdid saavad kasvada jms.

Sagedasemad eksimused: arvati, et epifüüdid kasvavad maapinnal.

(osaülesanne 22) Vihmametsa lopsaka taimeistiku all ei ole muld viljakas, sest

- Kiire aineringe tõttu võetakse lagunenu organismides sisalduvad toitained kiiresti kasutusse.
- Suur osa lagunemisprotsessides tekkivaid toitaineid paikneb puude võrades.
- Rohked sademed uhuvad osa vähestest mulda sattunud toitainetest sügavamatesse kihtidesse (leetumine).

Sagedasemad eksimused: vihmametsa mulla madala viljakuse põhjuseks pakuti sooldumist ja keemilist murenemist.

Ülesande nr 10 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
20.	1	49.59	50.95	32.63	47.70	51.21	45.8	46.6
21.	1	42.84	45.47	10.08	40.62	44.76	40.6	54.9
22.	2	38.09	39.63	18.97	38.38	37.84	14.7	37.9

11. (osaülesanne 23) Nimetage kaks riiki, kus kasvavad ekvatoriaalsed vihmametsad.

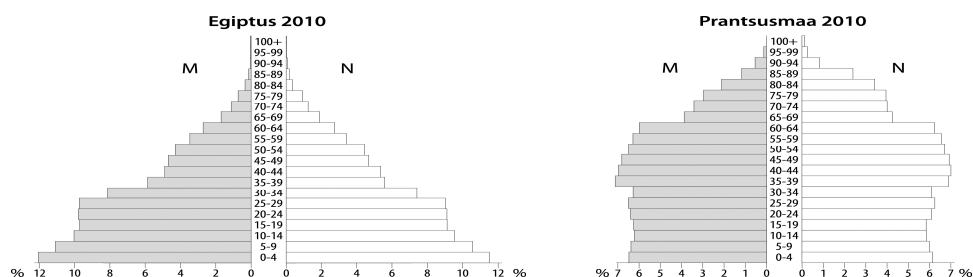
Ühe riigi nimetamine andis 1 punkti. Nt: Brasiilia, Peruu, Colombia, Ecuador, Venezuela, Kongo, Kongo DV, Gabon, Libeeria, Ekvatoriaalne Kongo, Ghana, Togo, Benin, Nigeeria, Indoneesia, Malaisia, Filipiinid, Uus-Guinea jmt.

Sagedasemad eksimused: tüüpilisi vigu polnud, kuid vastustest jooksid läbi peaaegu kõik riigid ja mandrid.

Ülesande nr 11 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
23.	2	68.86	71.02	41.98	71.88	66.24	54.4	16.7

12.1. (osaülesanne 24) Tooge välja kaks olulist erinevust Egiptuse ja Prantsusmaa rahvastiku soolis- vanuselises struktuuris ning põhjendage neid.

Erinevus koos põhjendusega andis 1 punkti. Ainult erinevuste nimetamine punkte ei andnud.

1. erinevus: Laste ja noorte osatähtsus on Egiptuse rahvastikus suurem/ Prantsusmaa rahvastikus väiksem.

Põhjendus: Egiptuses on sündimus väga kõrge; Prantsusmaal ca kaks korda madalam.

2. erinevus: Vanemas eas inimeste osakaal on Prantsusmaa rahvastikus suurem kui Egiptuses.

Põhjendus: Prantsusmaa on kõrgelt arenenud riik, kus inimeste keskmine eluiga on oluliselt kõrgem kui arengumaal — Egiptuses (elutingimused, arstiabi jms kehvemad).

12.2. (osaülesanne 25) Tooge näide ühest võimalikust probleemist, mis tuleneb Egiptuse rahvastiku vanuselisest struktuurist.

Paljudel noortel ei ole tööd, see tekitab ühiskonnas pingeid ja rahulolematust.

Sagedasemad eksimused: vanuselisest struktuurist tulenevaks probleemiks pakuti madalat eluiga.

Ülesande nr 12 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
24.	2	81.57	86.30	22.68	80.08	82.86	72.1	9.3
25.	1	40.28	42.17	16.71	37.45	42.72	39.6	59.0

13. (osaülesanne 26) Kaardil on tähistatud riigid, kust rännatakse kõige enam Prantsusmaale.

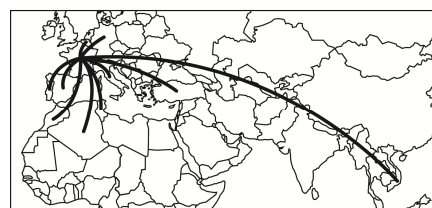
Miks on sisseränne Prantsusmaale kõige aktiivsem just neist riikidest?

1) Endistest asumaadest — prantsuse keeleruum/topelt kodakondsus jms.

2) Vahemeremaadest jt lähiriikidest — paiknevad lähedal.

3) Põhja-Aafrika riikides noor rahvastik, kellest paljudel puudub töö; paljud tulevad ka õppima.

4) Tullakse riikidest, kus elustandard on madalam jms.

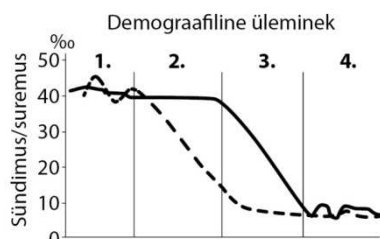

Sagedasemad eksimused: ränne võrdsustatakse reisimisega, Prantsusmaale minnakse, sest seal on palju vaatamisväärsusi jms.

Ülesande nr 13 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
26.	2	62.74	63.05	58.89	59.38	65.65	35.3	9.5

14. 1. (osaülesanne 27) Kambodžas oli 2011. a sündimus 26⁰/₀₀ ja suremus 8⁰/₀₀. Millises demograafilise ülemineku etapis asub Kambodža? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

A. ☐ 1. etapp

B. ☐ 2. etapp

C. ☒ 3. etapp

D. ☐ 4. etapp

Sagedasemad eksimused: 22% õpilastest pakkus vastuseks 2. etapi.

14.2. (osaülesanne 28) Kui suur oli loomulik iive Kambodžas 2011. a? Vastus: 18⁰/₀₀

14.3. (osaülesanne 29) Kui suur on keskmine oodatav eluiga Kambodžas? Kõige täpsem vastus märkige X-ga.

- A. ☐ 46 aastat
 B. ☒ 63 aastat
 C. ☐ 82 aastat

Sagedasemad eksimused: 44% õpilastest pakkus vastuseks 46 aastat.

14.4. (osaülesanne 30) Kambodža rahvastikust moodustavad kuni 14-aastased lapsed 32%. Põhjendage laste suurt osakaalu Kambodža rahvastikus.

Põhjendus andis 1 punkti, kui oli õigesti nimetatud üks aspekt. Kambodžas on kõrge sündimus/naiste madal haridustase ja tööhõive/traditsiooniliselt suured perekonnad jms.

Ülesande nr 14 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
27.	1	71.06	71.16	69.76	74.22	68.32	71.1	28.9
28.	1	70.56	71.20	62.60	76.05	65.82	70.6	29.4
29.	1	49.51	49.33	51.72	46.28	52.30	49.5	50.5
30.	1	86.33	88.21	62.86	84.28	88.09	85.6	12.9

15. (osaülesanne 31) Mille poolest erineb linnastumine arenenud riikides ja arengumaades? Selgitage kahte olulist erinevust.

Ühe erinevuse selgitamine andis 1 punkti. Kui õpilase mõlemad vastused iseloomustasid arenenud maa linnastumist samast aspektist, sai ta kokku 1 punkti. Kui vastuse sõnastamisel oli iseloomustatud küll linnastumist, kuid puudus võrdlus, siis vastus punkte ei andnud.

1) Linnastumise tempo on arengumaades kiirem, sest arenenud riikides on linnastumise protsess kestnud pikemat aega ja linnarahvastiku osakaal on keskmiselt kõrgem.

2) Arengumaade linnad kasvavad ebaühtlasemalt, mõned linnad, peamiselt pealinnad kasvavad erakordselt kiiresti.

3) Arenenud maade linnadele on iseloomulik ees- ja vastulinnastumine; arengumaadele on iseloomulik ülelinnastumine, tekivad suured slummid.

4) Arenenud riikides kasvab linnarahvastik sisemigratsiooni ja immigratsiooni arvel.

Arengumaades kasvab linnarahvastik kõrge sündimuse ja maalt linna kolivate inimeste arvel.

Sagedasemad eksimused: kahe erinevuse asemel toodi välja üks. Näiteks: 1) Arenenud riigis on linnastumine aeglane, sest ... 2) Arengumaal linnastumine kiire, sest... Sageli kirjutati pikk jutt linnastumisest, kuid selles puudus võrdlus.

Ülesande nr 15 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
31.	2	39.80	40.96	25.33	36.62	42.54	19.2	39.8

16.1. (osaülesanne 32) Selgitage, mis on teadus- ja tehnoloogiapark.

Vastus andis 1 punkti kui oli esitatud seos, et uurimis-, (katsetamis-) ja tootmisettevõtted paiknevad lähestikku jms.

Teadus- ja tehnoloogiapark on piirkond, kus asuvad lähestikku uurimisasutused (ülikoolid) ja teadusmahukat toodangut andvad ettevõtted./ Piirkond, kuhu on koondunud palju kõrgtehnoloogilisi ettevõtteid ja teadusega tegelevaid asutusi vms.

Sagedasemad eksimused: paljudel õpilastel puudub adekvaatne arusaamine antud mõistest, ega seosta seda kõrgtehnoloogilise tootmisega, paljudel õpilastel seostub see pigem lõbustuspargi ja meelelahutusega!

16.2. (osaülesanne 33) Mis paigutustegureid tuleb arvestada teadus- ja tehnoloogiapargi asukoha valikul?

Üks õigesti nimetatud paigutustegur andis 1 punkti. 1) Heal tasemel kõrgkooli/uurimisasutuse lähedalolu – kõrge haridustaseme ja kvalifikatsiooniga töajõud. 2) Hästi toimiv infrastruktuur – paiknemine lennujaama ja tähtsamate maanteed läheduses./ Hea transpordigeograafiline asend. 3) Kvaliteetne miljöö, töö- ja elukeskkond; looduslikult kaunis ja rahulik koht jms.

Ülesande nr 16 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles	Keskmine sooritus vene keeles	Keskmine sooritus noor- mehed	Keskmine sooritus neiud	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
32.	1	28.10	28.84	18.83	28.37	27.86	27.8	71.6
33.	2	57.04	58.88	34.08	52.41	61.03	41.9	28.0

17. Tabelis on andmed kümne suurema autotootja sõiduautode toodangu (mln) kohta aastatel 2000–2010.

2000		2006		2010	
1. Jaapan	8,4	1. Jaapan	9,8	1. Hiina	13,9
2. USA	5,5	2. Saksamaa	5,4	2. Jaapan	8,3
3. Saksamaa	5,1	3. Hiina	5,2	3. Saksamaa	5,6
4. Prantsusmaa	2,9	4. USA	4,4	4. Lõuna Korea	3,9
5. Lõuna Korea	2,6	5. Lõuna Korea	3,5	5. Brasiilia	2,8
6. Hispaania	2,4	6. Prantsusmaa	2,7	6. India	2,8
7. Suurbritannia	1,6	7. Brasiilia	2,1	7. USA	2,7
8. Kanada	1,6	8. Hispaania	2,1	8. Prantsusmaa	1,9
9. Itaalia	1,4	9. India	1,5	9. Hispaania	1,9
10. Brasiilia	1,4	10. Suurbritannia	1,4	10. Mehhiko	1,4

(osaülesanne 34) Millised muutused on aset leidnud maailma autotööstuses? Tehke tabeli andmete põhjal kaks üldistust ning põhjendage neid.

Üks õigesti sõnastatud üldistus andis 1 punkti. 1) Kõrgelt arenenud riikides on autotoodang vähenenud. /Mõned kõrgelt arenenud riigid on esikümnest välja kukkunud (Kanada, Itaalia). 2) Juhtivate autotootjate hulka on tõusnud mitmed arengumaad (Hiina, India, Mehhiko). 3) Autotoodang on kasvanud.

Sagedasemad eksimused: Paljudel õpilastel puudub oskus üldistada, nende vastused keskendusid ühele riigile.

(osaülesanne 35) Põhjendus: Teravas konkurentsisis on autosid tootvad ettevõtted kolitud arenenud maadega võrreldes odavamale, kuid piisavalt kvalifitseeritud tööjõuga ja kasvava turuga riikidesse. /Riigid, kus elatustase on kiiresti kasvanud, on kasvanud ka autoturg.

Sagedasemad eksimused: Jaapanit peetakse odava tööjõuga riigiks.

Ülesande nr 17 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
34.	2	31.71	32.56	21.22	32.32	31.19	11.9	48.2
35.	2	40.28	42.00	18.97	41.41	39.31	14.7	32.8

18. (osaülesanne 36) Selgitage kahte autostumisega kaasnevat tagajärge looduskeskkonnale.

Üks selgitus andis 1 punkti.

- 1) Liiklus on üks suuremaid keskkonnasaastajaid/ õhusaastumine/pinnase saastumine heitgaasidega — CO₂, NO_x jt heitgaasid ja raskmetallidega (eriti arengumaades kehvema kvaliteediga kütust kasutades). Kui vastuses on nimetatud lihtsalt saastumine, siis vastus punkte ei anna. Kliima soojenemine ja liustike sulamine annavad 1 punkti, kui on selgitatud nende nähtuste seos autode kasutamisega.
- 2) Autoteede alla on läinud suured maa-alad, mis on vähendanud taimede ja loomade elupaiku.
- 3) Suured automagistraalid on loomade rändeteedel takistuseks; teedel hukkub palju loomi.
- 4) Inimeste liikuvus väheneb, nad on rohkem haiged ja vastuvõtlikud haigustele jms.

Ülesande nr 18 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
36.	2	53.52	51.95	73.08	52.75	54.18	21.7	10.2

19. (osaülesanne 37) Valige loetelust tooraine, mille peamised eksportijad on nimetatud riigid? Õige vastus märkige X-ga.

1. Saudi Araabia	A. ☐ puit
2. Venemaa	B. ☒ nafta
3. Iraan	C. ☐ kivisüsi
4. Araabia Ühendemiraadid	D. ☐ boksiiit
5. Norra	E. ☐ rauamaak
6. Kuveit	

Ülesande nr 19 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
37.	1	80.15	80.92	70.56	84.99	75.96	80.1	19.9

20. (osaülesanne 38) Tehke antud info põhjal järeldused, kuidas mahepõllumajanduse viljelemine kaitseb keskkonda.

Mahepõllumajanduses tagatakse kvaliteetne toodang rangete nõuetega.

- Põllul lastakse puhata ja mõnel hooajal kasvatatakse teravilja asemel näiteks kaunvilju või kartuleid, millega takistatakse umbrohtude ja kahjurite levikut.
- Keemilisi väetisi ja taimekaitsevahendeid ei kasutata.
- Taimesordid ja loomatõud valitakse võimalikult haiguskindlad ja kohalike tingimustega kohanenud.
- Loomakasvatustes peab loomade arv vastama maa suurusele; loomi karjatatakse eelistatult looduslikel rohumaadel.
- Loomadele elupaiga pakkumiseks jäetakse põllule üksikuid puid või puuderühmi.

Ühe järelduse sõnastamine andis 1 punkti.

Mahepõllumajanduse viljelemine kaitseb keskkonda, sest a) kemikaalide piiratud kasutamine vähendab nende sattumist keskkonda: õhku, mulda, vette. Loodusesse ei viida kunstlikke aineid, toimib looduslik aineriing. b) Haiguskindlate ja kohalike tingimustega kohanenud taimesortide ja loomatõugude kasutamine ning külvikordade vaheldumine vähendab kemikaalide tarvitamise vajadust (ravimid). c) Looduslike rohumaade kasutamine ja üksikute puude kasvama jätmine aitab säilitada looduslikku mitmekesisust.

Sagedasemad eksimused: ei tehtud teksti põhjal järeldusi, selle asemel kirjutati löike alustekstist vastusesse ümber.

Ülesande nr 20 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
38.	2	53.46	52.80	61.67	51.48	55.17	27.6	21.1

21. Kirjutage kaardil tähtedega A—H märgitud objektide nimed vastavale joonele.

A) (osaülesanne 39) Etioopia mägismaa; B) (osaülesanne 40) Tiibeti mägismaa; C) (osaülesanne 41) Ida-Euroopa lauskmaa; D) (osaülesanne 42) Lääne Siberi lauskmaa; E) (osaülesanne 43) Madagaskar saar; F) (osaülesanne 44) Volga jõgi; G) (osaülesanne 45) Kongo jõgi; H) (osaülesanne 46) Pärsia laht.
Üks õigesti märgitud kohanimi andis 0,5 punkti.

Ülesande nr 21 tulemused

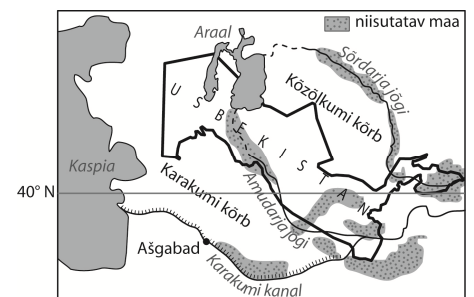
Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
39.	0,5	30.19	31.20	17.51	26.33	33.52	30.2	69.8
40.	0,5	33.89	34.06	31.83	32.75	34.88	33.9	66.1
41.	0,5	55.28	55.85	48.28	53.38	56.93	55.3	44.7
42.	0,5	60.39	62.07	39.52	57.51	62.88	60.4	39.6
43.	0,5	65.77	66.90	51.72	67.76	64.06	65.8	34.2
44.	0,5	83.14	83.54	78.25	84.18	82.25	83.1	16.9
45.	0,5	34.31	35.85	15.12	31.65	36.60	34.3	65.7
46.	0,5	55.56	57.87	26.79	55.38	55.71	55.6	44.4

22. Järgmistele küsimustele vastamisel toetuge Araali mere ja Usbekistani kohta antud infole.

Usbekistan on riik Kesk-Aasias, kus suvi on pikk, kuum ja kuiv ning talv lühike, jahe ja lumevaene. Usbekistani tähtsaim põllukultuur on puuvillapõõsas, mida kasvatatakse niisutatavatel põldudel.

Viiskümmend aastat tagasi oli Araali meri pindalalt neljas järv maailmas. Möödunud sajandi 60. aastatel hakati Amudarja ja Sõrdarja vett kasutama puuvillapõldude niisutamiseks.

Täna on endisest kalarikkast järvest järele jäänud lage soolakõrb, mille pinnalt kannab tuul sadu tonne soola, liiva ja kunagi järve põhja settinud mürgiseid ühendeid ümbruskonna maadele. Araali piirkonnas on nii õhk, pinnas kui ka vesi saastunud ning kohalikud elanikud haigestuvad mitmetesse haigustesse sagedamini kui mujal.

Aasta	Jõgede sissevool Araali aastas (km³)	Araali maht (km³)	Araali soolsus (g/l)	Niisuta- tavad alad (mln ha)	Veekasutus niisutuseks (km³)
1950	63	1083	9	4,3	39,1
1960	56	951	10	5,0	51,5
1970	43	628	15	5,5	83,5
1980	17	329	23	5,8	110,5

1990	A	4	282	30	6,8	110,0
2000		3	181	45	—	—
2010		—	124	70	—	—

22.1. (osaülesanne 47) Iseloomustage puuvillapõldude paiknemist Usbekistanis.

Vastus andis 1 punkti, kui selles esitati seos, et puuvillapõllud paiknevad niisutatavatel aladel/jõgedel ja kanalite ääres vms.

22.2. (osaülesanne 48) Usbekistanis kestab vegetatsiooniperiood kuni 110 päeva, Eestis keskmiselt 170–180 päeva. Miks on vegetatsiooniperiood Usbekistanis lühem kui Eestis?

Vastus andis 1 punkti, kui toodi välja seos, et Usbekistanis piirab vegetatsiooniperioodi pikkust kuivus, mis takistab taimekasvu.

Sagedasemad eksimused: vastati, et Usbekistan asub ekvaatorile lähemal, seal on soojem kliima. Iseenesest on need õiged väited, kuid mitte õiged vastused, sest soe kliima võib olla ka niiske.

22.3. (osaülesanne 49) Toetudes tabeli andmetele selgitage, miks on Araali vee soolsus muutunud.

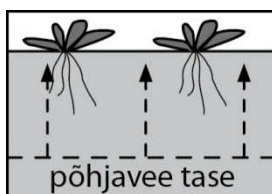
Vastus andis 2 punkti, kui oli esitatud 2 aspekti. Mageda vee **sissevool** jõgedest on drastiliselt **vähenenud**; praktiliselt lakanud. Järve **maht on vähenenud** ja soolade kontsentratsioon kasvanud; kuumas kõrbekliimas on **intensiivne aurumine** jms.

Sagedasemad eksimused: tehti järeldused, et Araali mere vett kasutatakse põldude niisutamiseks ning tuul kannab soola sooldunud pinnaselt merre.

22.4. (osaülesanne 50) Analüüsige niisutatavate alade pindala ja niisutuseks kasutatava vee hulga seost.

Vastus andis 1 punkti, kui esitati seos, et niisutatavate alade pindala kasvuga (4,3—6,8/ 1,6 korda) kaasneb oluliselt suurem/kiirem veekasutuse maht (39—113/2,9 korda) vms.

22.5. (osaülesanne 51) Usbekistanis on 50% niisutatavast pinnast sooldunud. Selgitage joonise abil, miks pinnas võib soolduda.

Vastus andis 2 punkti, kui esitati 2 aspekti (intensiivne aurumine; vees lahustunud soolad jäävad vee aurustumisel pinnasesse). Kuumas kliimas on aurumine pinnasest intensiivne, kapillaarse veetõusuga kantakse soolad pinnase sügavamatest kihtidest kõrgemale, vesi aurub, soolad jäävad pinnasesse./ Niisutatakse piirkondades, kus aurub rohkem kui sajab. Vees lahustunud soolad jäävad pinnasesse kui vesi aurustub jms.

Sagedasemad eksimused: vastustes väideti, et niisutatakse Araali soolase veega; taimed imavad vee, soolad jäävad pinnasesse.

22.6. (osaülesanne 52) Millised sotsiaalsed tagajärjed on kaasnenum või võivad kaasneda muutustega Araali piirkonnas?

- a) inimesed jäävad tööta (kalurid, põllumehed); b) inimesed lahkuvad piirkonnast;
- c) sagedasema haigestumise tõttu suurenevad ravikulud, kannatab inimeste elukvaliteet jms.

Sagedasemad eksimused: vastustes toodi välja majanduslikud aspektid, kuid neid ei osatud sotsiaalsete probleemidega seostada.

22.7. (osaülesanne 53) Nimetage tabeli andmete põhjal riik, kus puuvilla tootmine on kõige efektiivsem.

Maailma suurimad puuvillakasvatavad 2009

Usbekistani eksport mln \$

Riik	Kasvupind (mln ha)	Kogusaak (mln tonni)	Saagikus (t/ha)	Eksport (mlr \$)	Aasta	Puuvilla eksport	Kogu eksport
India	10,3	12,2	1,2	3,2	2006	1400	5400
Hiina	5,0	19,1	3,9	9,6	2007	1400	6500
USA	3,1	6,3	2,0	4,9	2008	800	7200
Pakistan	3,1	6,3	2,0	3,2	2009	550	5300
Usbekistan	1,3	3,4	2,6	0,5	2010	1400	6800

Kõige efektiivsemalt toodetakse puuvilla **Hiinas**.

(osaülesanne 54) Mille põhjal otsustasite? **Saagikus** on kõige kõrgem.

22.8. (osaülesanne 55) Mis aastal oli puuvilla osatähtsus Usbekistani ekspordis kõige suurem? Õige vastus: 2006

22.9. Rohkem kui 75% Usbekistanis kasvatatud puuvillast eksporditakse. Analüüsige järgmiste tegurite mõju Usbekistani puuvilla ekspordile.

(osaülesanne 56) USA ja Hiina toetavad oma puuvilla eksportijaid, Usbekistan aga mitte.

See raskendab Usbekistani eksportijate võimalusi ja annab eelise USA ja Hiina tootjatele. USA ja Hiina mõjul võib puuvilla hind maailmaturul langeda jms.

(osaülesanne 57) Puuvilla eksportivas Pakistanis olid 2010. a katastroofilised üleujutused.

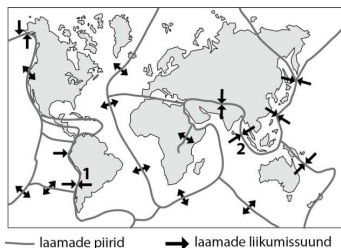
Soodustab Usbekistani ekspordi, sest nõudlus kasvab/püsib, kuid pakkujaid on turul vähem, saab küsida paremat hinda.

Ülesande nr 22 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
47.	1	89.73	91.38	69.10	90.43	89.12	88.0	8.5
48.	1	44.57	44.68	43.24	43.41	45.57	43.6	54.4
49.	2	72.99	74.14	58.69	72.33	73.56	50.6	7.1
50.	1	68.82	68.48	73.08	68.18	69.37	65.0	27.3
51.	2	29.51	29.97	23.87	28.56	30.34	13.1	51.3
52.	2	61.25	61.40	59.42	62.25	60.38	26.7	9.3
53.	1	95.64	95.91	92.31	96.47	94.93	95.6	4.4
54.	1	81.51	81.04	87.27	85.13	78.37	80.7	17.7
55.	1	63.13	64.37	47.75	71.12	56.23	63.1	36.9
56.	1	41.26	41.88	33.42	43.07	39.69	19.3	36,8
57.	1	48.17	48.97	38.20	52.30	44.60	39.5	43.2

23. Vastake küsimustele, toetudes laamtektoonika teooriale ja joonistel olevale infole.

23.1. (osaülesanne 58) Kuhu on tekkinud mandrilise ja ookeanilise laama kokkupõrke tulemusena kurdmäestik? Õige vastus märkige X-ga.

- A. ☐ Island
- B. ☐ Lõuna-Ameerika idarannik
- C. ☒ Lõuna-Ameerika läänerannik
- D. ☐ Himaalaja
- E. ☐ Ida-Aafrika

Sagedasemad eksimused: 25% õpilastest vastas Himaalaja.

23.2. (osaülesanne 59) Märkige see koht kaardile numbriga 1.

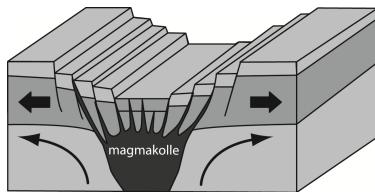
23.3. (osaülesanne 60) **Kuhu on tekkinud süvik? Õige vastus märkige X-ga.**

- A. ☐ Lõuna-Ameerika idarannik
- B. ☐ Atlandi ookeani keskosa
- C. ☒ Sumatra läänerannik
- D. ☐ Jaapani läänerannik
- E. ☐ Aafrika idarannik

Sagedasemad eksimused: 37% õpilastest vastas Atlandi ookeani keskosa ja 23% Jaapani läänerannik. Seega paljud õpilased ei seosta süviku teket ookeanilise laama sukeldumisega mandrilaama alla vaid kahe laama eemaldumisega ookeani keskmäestikus. Ilmselt jäi osadel õpilastel punkt saamata kehva kaarditundmise tõttu, segamini aeti Jaapani ida- ja läänerannik, ei teatud Sumatra asukohta).

23.4. (osaülesanne 61) **Märkige see koht kaardile numbriga 2.**

23.5. (osaülesanne 62) **Mis koha geoloogilist läbilõiget on joonisel kujutatud? Õige vastus märkige X-ga.**

- A. ☐ Himaalaja mäestik
- B. ☐ Jaapani idarannik
- C. ☐ Andide mäestik
- D. ☒ Ida-Aafrika riftivöönd
- E. ☐ Austraalia läänerannik

23.6. (osaülesanne 63) **Valige loetelust kolm sobivat mõistet ja iseloomustage nende abil geoloogilisi protsesse joonisel kujutatud piirkonnas. kurrutus, murrang, kuum täpp, mandriline maakoos, ookeaniline maakoos, süvik, kontinentaalne rift**

Vastus andis 2 punkti, kui kasutati õigesti kolme mõistet, kahe mõiste õigesti kasutamine andis 1 punkti ja ühe mõiste kasutamine 0,5 punkti.

Sagedasemad eksimused: paljud õpilased seostavad süviku tekke kahe laama eemaldumisega ookeani keskmäestikus (vaata ka osaülesande 60 tulemust). Paljudes vastustes seostati kontinentaalse rifti teke kurrutusega.

Ülesande nr 23 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
58.	1	64.98	65.05	64.19	65.97	64.13	65.0	35.0
59.	0,5	42.41	42.79	37.67	42.02	42.74	42.4	576
60.	1	26.32	26.99	18.04	25.35	27.16	26.3	73.7
61.	0,5	19.20	20.11	7.96	18.12	20.14	19.2	80.8
62.	1	75.73	77.17	57.82	78.35	73.47	75.7	24.3
63.	2	35.69	36.78	22.08	33.90	37.23	23.9	48.9

24. (osaülesanne 64) **Fotol on pangavarering Väike Pakri saarel Põhja-Eestis. Mis tegurid ja kuidas on pangavareringule kaasa aidanud?**

Üks tegur, mille mõju õigesti selgitati andis 1 punkti.

- a) Panga alumises osas murrutab/kulutab meri panka.
- b) Tegemist on lubjakiviga, milles on palju lõhesid.
- c) Karsti mõjul tekivad lubjakivisse lõhed.
- d) Lubjakivi lõhedesse imbub vesi, mis talvel külmudes paisub ja suurendab lõhesid./ Rabenemine.

e) Panga alumises osas on savikaid kihte, mis soodustavad ülemiste kihtide libisemist.

f) Raskusjõu mõju jms.

Sagedasemad eksimused: sagedasemad väärvastused olid, et pangal on vähe taimi, mis oma juurtega panka kinni hoiaksid ja tuuleerosioon.

Ülesande nr 24 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
64.	3	61.96	62.89	50.44	63.41	60.71	22.2	4.9

25. Tabelis on kolme mullaprotsessi kirjeldused. Leidke protsesside loetelust mullaprotsesside nimetused ja kirjutage vastav täht tabelisse.

Mullaprotsessi kirjeldus	Mullaprotsessi tähistav täht
(osaülesanne 65) Mullatekkeprotsess, mille käigus taimejäänustest kujuneb huumushorisont.	F
(osaülesanne 66) Liigniiskes ja hapnikuvaeses mullas tekivad mullaprofiili sinakad laigud.	C
(osaülesanne 67) Mulla mineraalosa lahustub happeliste huumusainete mõjul ja tekkinud ühendid kanduvad mulla sügavamasse kihti.	B

Protsessid: **A)** kõrbestumine, **B)** leetumine, **C)** gleistumine, **D)** karstumine, **E)** erosioon, **F)** kamardumine

Sagedasemad eksimused: 25% õpilastest pakkus kamardumise asemel leetumist; 12% õpilastest pakkus gleistumise asemel erosiooni ja 10% leetumist; 12% pakkus leetumise asemel gleistumist ja 9% karstumist.

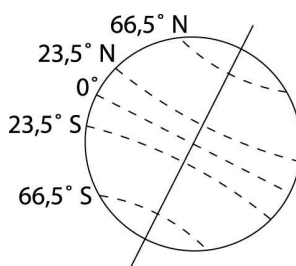
Ülesande nr 25 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
65.	1	52.88	50.84	78.25	52.79	52.96	52.9	47.1
66.	1	46.65	47.84	31.83	45.17	47.92	46.6	53.4
67.	1	63.76	64.71	51.99	62.31	65.01	63.8	36.2

26.1. (osaülesanne 68) Mis laiuskraadil on päike aasta jooksul kaks korda seniidis? Õige vastus märkige X-ga.

Sagedasemad eksimused:

21% õpilastest vastas 25° N ja
14% õpilastest vastas 60° S.

- A. ☐ 50° N
B. ☐ 25° N
C. ☒ 14° N
D. ☐ 40° S
E. ☐ 60° S

26.2. (osaülesanne 69) Kuidas nimetatakse joont 66,5° S? Lõunapolaarjoon

26.3. (osaülesanne 70) Miks soojeneb Maa ebaühtlaselt?

Üks õigesti nimetatud tegur andis 1 punkti.

- a) päikesekiirte langemisnurk on tsonaalselt erinev Maa kumeruse tõttu;
b) maismaa ja veekogude soojusmahtuvus on erinev/ maismaa ja veekogud soojenevad erineva kiirusega;
c) öö ja päeva pikkus erineb tsonaalselt;

- d) Maa telg on kaldu
e) aluspinnal albeedo erineb;
f) pilvkate mõjutab jms.

Ülesande nr 26 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
68.	1	43.85	44.88	31.03	48.11	40.17	43.8	56.2
69.	1	46.40	49.32	10.08	46.79	46.07	46.4	53.6
70.	2	69.75	71.01	54.05	68.50	70.82	49.1	10.0

27. (osaülesanne 71) Maal on minevikus olnud nii külmema kui ka soojemaid perioode kui praegu. Nimetage kaks looduslikku tegurit, mis mõjutavad Maa kliimat.

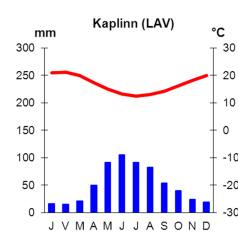
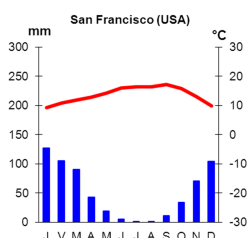
Üks õigesti nimetatud tegur andis 1 punkti. a) Maa orbiidi kujud muutumine; b) Maa telje kallakus/kaldenurk ekliptika tasapinna suhtes; c) Maa telje pretsessioon, Maa telje suuna muutumine; d) Atmosfääri koostise muutumine/ aktiivne vulkanism/protsessid biosfääris, organismide, taimede elutegevus; e) Mandrite triiv, maismaa ja mere paiknemine jms.

Sagedasemad eksimused: vastuseks pakuti osoonikihi hõrenemist, liustike sulamist, globaalset soojenemist, õhu saastumist heitgaasidega jms.

Ülesande nr 27 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
71.	2	29.93	31.04	16.18	34.67	25.85	10.4	50.3

28. Mille poolest sarnanevad San Francisco ja Kaplinna kliima?

(osaülesanne 72) Tooge välja kolm olulist sarnasust.

Ühe sarnasuse nimetamine andis 1 punkti.

- a) väike aasta temperatuuriamplituud, alla 10° C;
b) aasta läbi valitsevad positiivsed temperatuurid, kuude keskmised temperatuurid jäävad vahemikku 10—20 kraadi/ kuu keskmine temperatuur ei lange alla 10° C
c) sajab talvisel poolaastal, suvi on kuiv; /eristuvad kuiv ja niiske periood
d) aasta sademete hulk on enam-vähem sama, San Francisco 643 mm ja Kaplinn 613 mm.

Sagedasemad eksimused: 1) Kliimadiagrammi põhjal ei osata üldistust teha, selle asemel pakutakse vastuseks andmeid konkreetsete kuude kohta. 2) Vastati väga pealiskaudselt, et suvi on soojem ja talv on külmem (Millises maakera punktis on teisiti?) vms.

(osaülesanne 73) Põhjendage San Francisco ja Kaplinna kliima sarnasust.

Mõlemad linnad asuvad lähistroopikas, ekvaatorist samal kaugusel.

Ülesande nr 28 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus	Keskmine sooritus	Keskmine sooritus	Keskmine sooritus	Max tulemuse	Null- tulemuse
-----------------------	----------------	---------------------------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	-----------------	-------------------

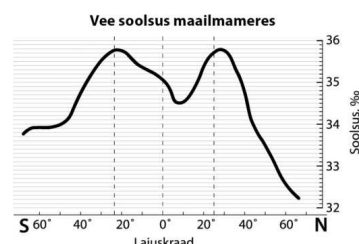
anne		sooritus %	eesti keeles %	vene keeles %	noor-mehed %	neiud %	%	%
72.	3	52.92	53.09	50.75	55.44	50.74	17.6	16.8
73.	1	57.41	59.58	30.37	61.19	54.15	55.4	40.6

29.1. (osaülesanne 74) Kui suur on maailmamere vee soolsus ekvaatoril? 35—35,1 promilli.

Vastus andis 0,5 punkti kui arvvärtus ja mõõtühik olid õiged.

29.2. (osaülesanne 75) Kui suur on maailmamere vee soolsus pöörjoontel? 35,7—35,8 promilli.

Vastus andis 0,5 punkti kui arvvärtus ja mõõtühik olid õiged.

Sagedasemad eksimused: mõõtühikuks märgiti promilli asemel protsent. Jooniselt ei osatud leida andmeid pöörjoonte kohta, sest ei teata selle asukohta (andmeid loeti polaarjoonte kohalt).

29.3. (osaülesanne 76) Põhjendage erinevust.

Pöörjoontel on vähe sademeid ja suur aurumine, ekvaatoril palju sademeid ja suur aurumine.

Sagedasemad eksimused: merevee soolsuse mõjutajana ei mõisteta seost sademete hulga ja võimaliku aurumise vahel.

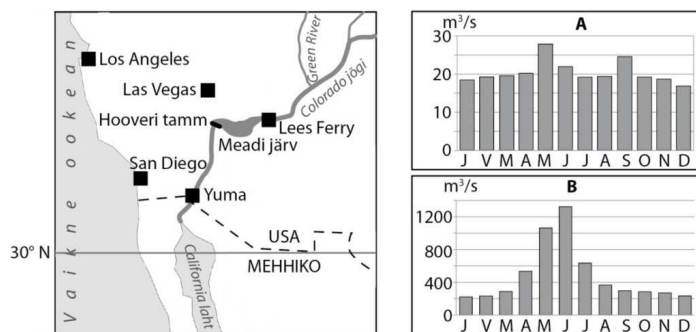
29.4. (osaülesanne 77) Miks polaaraladel on vesi magedam kui maailmameres keskmiselt? Ühe aspekti nimetamine andis 1 punkti. Jää sulamine lisab magedat vett. Põhja polaaralal suubub Arktilisse ookeani palju veerikkaid jõgesid jms.

Ülesande nr 29 tulemused

Osa-ülesanne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor-mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null-tulemuse %
74.	0,5	85.51	85.79	81.96	85.79	85.26	85.5	14.5
75.	0,5	70.09	70.20	68.70	69.93	70.23	70.1	29.9
76.	1	46.51	47.39	35.54	44.62	48.14	45.3	52.2
77.	1	60.62	61.83	45.49	63.76	57.90	56.4	35.2

30. Küsimustele vastamisel kasutage tekstis ja joonistel antud infot Colorado jõe kohta.

Colorado jõeale on rajatud mitu paisjärve. Hooveri tammi taha moodustunud Meadi järv on üks suuremaid veehoidlaid maailmas, mille kaldajoon on rohkem kui 1000 km pikkune. Meadi järv paikneb lähistroopilises kliimas Mojave kõrbes, kus aasta keskmine sademetehulk on 110 mm ning 133 päeval aastas näitab termomeeter rohkem kui 32° C. Hooveri tamm rajati selleks, et elektrienergiat toota, põldude niisutamiseks vett koguda ning Los Angelest, San Diegot ja Las Vegast veega varustada.

30.1. Otsustage, kumb diagramm (A või B) iseloomustab Colorado vooluhulga muutumist aasta jooksul Lees Ferrys ja kumb diagramm Yumas. Põhjendage.

Mõlemad põhjendused andsid 1 punkti, kui diagrammi tähistav täht ja selgitus olid õiged. Ainult tähe õigesti märkimine punkte ei andnud.

(osaülesanne 78) Colorado vooluhulka Lees Ferry's iseloomustab diagramm B, sest see paikneb enne tammi ja seal kõigub aasta jooksul vooluhulk oluliselt rohkem.

(osaülesanne 79) Colorado vooluhulka Yumas iseloomustab diagramm A, sest see jääb paisust allavoolu ning seetõttu on vooluhulk ühtlasem.

Sagedasemad eksimused: ette antud andmeid analüüsid, ei osatud näha seost, et jõe le rajatud tamm muudab sellest allavoolu jäävas jões osas vooluhulga ühtlasemaks võrreldes veehoidlast ülesvoolu jääva jõega.

30.2. Põhjendage järgmisi väiteid.

(osaülesanne 80) **Mead'i paisjärve rajamine Mojave kõrbesse soodustab veekadu palju rohkem kui sama suure paisjärve rajamine parasvöötmesse.**

Parasvöötmes on madalama temperatuuri tõttu väiksem aurumine, kõrbes kaob veehoidlast palju vett aurumise tõttu.

Sagedasemad eksimused: ei osatud näha seost veekao ja intensiivse aurumise vahel, pigem põhjendati veekadu liivasesse pinnasesse imbumisega.

(osaülesanne 81) **Colorado kanjonis avaneb Maa ajalugu.**

Colorado kanjonis paljanduvad sügaval paiknevad vanemad settekiivimite kihid, mis sisaldavad fossiile.

Sagedasemad eksimused: antud kontekstis ei osatud seostada fossiilide esinemist settekiivimites.

Ülesande nr 30 tulemused

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neiud %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
78.	1	24.79	26.22	7.03	29.60	20.64	20.6	71.0
79.	1	35.81	37.57	13.93	43.19	29.44	34.5	62.9
80.	1	58.31	57.68	66.18	63.61	53.73	58.1	41.5
81.	1	44.25	47.36	5.57	43.43	44.97	29.8	41.3

ETTEPANEKUD ÕPETAJATELE

1. Õppeprotsessis tuleb pidevalt pöörata tähelepanu õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele, teksti mõistmisele, tekstist olulise välja toomisele jms.
2. Õpilaste tähelepanu tuleb juhtida sellele, et eksamiülesannete tööjuhiseid tuleb täpselt järgida. Nende eiramine põhjustab punktide kaotamist.
3. Teadmiste ja oskuste rakendamist, ette antud andmete analüüsi- ning sünteesioskust nõudvate küsimuste tulemused on tagasihoidlikud, kohati liiga kasinad.
4. Riigieksami tööde põhjal võib väita, et õpilastel on raskusi oma mõtete väljendamisega ja vastuste sõnastamisega.
5. Eelnevast lähtudes tuleks õpetajatel kontrolltöid koostades anda oma õpilastele rohkem võimalusi erinevat tüüpi ülesandeid lahendada ja vastamisel pikemaid analüüsivaid vastuseid koostada. Õpilane peab kogu õppeprotsessi jooksul kokku puutuma erineva raskusastmega ja võimalikult mitmekülgsete ülesannetega. Vahetult riigieksami eel varasemate riigieksamite ülesannete lahendamine ei ole oskuste kujunemiseks piisav.
6. Üldjoontes võib eesti õpilaste geograafiateadmised rahuldavaks lugeda. Samas on väga arvukalt õpilasi, kelle teadmised riigieksami põhjal rahuldava tasemeni ei küüni.
7. Vene õppekeele koolide geograafiaõpetajate eesti keele oskus vajab olulist parandamist, et osaleda täiendkoolitustel, et mitte jääda infosulgu, mis omakorda takistab tänapäevasel tasemel geograafiat õpetada.

ETTEPANEKUD ÕPPIJATELE

Eksamiülesannetele vastamisel on oluline jälgida järgmist:

- 1) Eksamiküsimusi ja tööjuhiseid tuleb lugeda tähelepanelikult ja täita väga täpselt. Enne kirjutama asumist tuleb vastus hoolikalt läbi mõelda.
- 2) Kõik eksamitöö ülesannete vastused tuleb sõnastada konkreetselt ja küsimusest lähtuvalt. Väga oluline on jälgida ja arvestada ülesande töökäsus sisalduvat tegusõna: nimetage, põhjendage, selgitage, iseloomustage, seostage, analüüsige, tooge näide vms ning sellest tulenevalt oma vastus läbi mõelda ja kirja panna.
- 3) Tähtis on jälgida vastamiseks antud ruumi, sest see annab märku sellest, kui pikka sõnastust vastuseks oodatakse. Kui vastuse kohale on trükitud rida või kaks punktiiri, siis on selge, et ühe- või kahe sõnalisest vastusest ei piisa, vaid kirja tuleb panna lause või kaks.
- 4) Geograafia riigieksami töös on alati ülesandeid, mis eeldavad õpilaselt analüüsi, selgitust või näidete esitamist. Neile ülesannetele vastates ei ole tarvis karta, et hindamiskomisjon ootab üht ja ainuõiget vastusevarianti. Need ülesanded annavad õpilasele küllaltki vaba võimaluse vastata just selle näite või vaatenurga kaudu, mida vastaja kõige paremini teab. Samas tuleb sedalaadi ülesannetele vastates olla tähelepanelik, et vastus ei jääks liiga üldsõnaliseks ega pealiskaudseks.

Tabel 5. Geograafia riigieksami osaülesannete sooritus edukus (eesti ja vene õppekeeles ning noormehed ja neid võrdlevalt)

Osa- üles- anne	Max punktid	Ülesande keskmine sooritus %	Keskmine sooritus eesti keeles %	Keskmine sooritus vene keeles %	Keskmine sooritus noor- mehed %	Keskmine sooritus neid %	Max tulemuse %	Null- tulemuse %
1.	0,5	75.61	76.49	64.72	74.10	76.92	75.6	24.4
2.	0,5	76.34	77.61	60.48	74.35	78.06	76.3	23.7
3.	1	57.83	59.62	35.54	56.49	58.99	44.8	29.2
4.	1	43.34	44.15	33.16	42.92	43.70	23.3	36.6
5.	1	56.60	58.89	28.12	55.17	57.85	53.7	40.5
6.	1	31.60	32.51	20.16	31.18	31.96	28.7	65.5
7.	1	94.14	94.31	92.04	95.66	92.83	94.1	5.9
8.	1	57.26	57.19	58.09	58.44	56.23	57.3	42.7
9.	3	48.50	49.31	38.37	49.61	47.53	8.5	15.6
10.	2	58.79	59.46	50.53	62.13	55.91	41.7	23.3
11.	1	38.76	38.15	46.42	44.07	34.18	35.6	58.1
12.	1	41.84	42.52	33.29	41.98	41.71	22.6	38.9
13.	2	46.19	46.84	38.06	49.15	43.63	25.6	31.4
14.	1	93.15	94.00	82.49	95.11	91.46	93.1	6.8
15.	1	92.29	93.01	83.29	96.60	88.57	92.3	7.7
16.	1	68.08	68.73	59.95	74.31	62.70	68.1	31.9
17.	1	56.30	58.25	31.96	66.44	47.54	45.7	33.1
18.	1	67.25	68.31	54.11	77.54	58.36	67.3	32.7
19.	3	82.56	84.33	60.43	84.60	80.80	61.5	4.7
20.	1	49.59	50.95	32.63	47.70	51.21	45.8	46.6
21.	1	42.84	45.47	10.08	40.62	44.76	40.6	54.9
22.	2	38.09	39.63	18.97	38.38	37.84	14.7	37.9
23.	2	68.86	71.02	41.98	71.88	66.24	54.4	16.7
24.	2	81.57	86.30	22.68	80.08	82.86	72.1	9.3
25.	1	40.28	42.17	16.71	37.45	42.72	39.6	59.0
26.	2	62.74	63.05	58.89	59.38	65.65	35.3	9.5

27.	1	71.06	71.16	69.76	74.22	68.32	71.1	28.9
28.	1	70.56	71.20	62.60	76.05	65.82	70.6	29.4
29.	1	49.51	49.33	51.72	46.28	52.30	49.5	50.5
30.	1	86.33	88.21	62.86	84.28	88.09	85.6	12.9
31.	2	39.80	40.96	25.33	36.62	42.54	19.2	39.8
32.	1	28.10	28.84	18.83	28.37	27.86	27.8	71.6
33.	2	57.04	58.88	34.08	52.41	61.03	41.9	28.0
34.	2	31.71	32.56	21.22	32.32	31.19	11.9	48.2
35.	2	40.28	42.00	18.97	41.41	39.31	14.7	32.8
36.	2	53.52	51.95	73.08	52.75	54.18	21.7	10.2
37.	1	80.15	80.92	70.56	84.99	75.96	80.1	19.9
38.	2	53.46	52.80	61.67	51.48	55.17	27.6	21.1
39.	0,5	30.19	31.20	17.51	26.33	33.52	30.2	69.8
40.	0,5	33.89	34.06	31.83	32.75	34.88	33.9	66.1
41.	0,5	55.28	55.85	48.28	53.38	56.93	55.3	44.7
42.	0,5	60.39	62.07	39.52	57.51	62.88	60.4	39.6
43.	0,5	65.77	66.90	51.72	67.76	64.06	65.8	34.2
44.	0,5	83.14	83.54	78.25	84.18	82.25	83.1	16.9
45.	0,5	34.31	35.85	15.12	31.65	36.60	34.3	65.7
46.	0,5	55.56	57.87	26.79	55.38	55.71	55.6	44.4
47.	1	89.73	91.38	69.10	90.43	89.12	88.0	8.5
48.	1	44.57	44.68	43.24	43.41	45.57	43.6	54.4
49.	2	72.99	74.14	58.69	72.33	73.56	50.6	7.1
50.	1	68.82	68.48	73.08	68.18	69.37	65.0	27.3
51.	2	29.51	29.97	23.87	28.56	30.34	13.1	51.3
52.	2	61.25	61.40	59.42	62.25	60.38	26.7	9.3
53.	1	95.64	95.91	92.31	96.47	94.93	95.6	4.4
54.	1	81.51	81.04	87.27	85.13	78.37	80.7	17.7
55.	1	63.13	64.37	47.75	71.12	56.23	63.1	36.9
56.	1	41.26	41.88	33.42	43.07	39.69	19.3	36,8
57.	1	48.17	48.97	38.20	52.30	44.60	39.5	43.2
58.	1	64.98	65.05	64.19	65.97	64.13	65.0	35.0
59.	0,5	42.41	42.79	37.67	42.02	42.74	42.4	576
60.	1	26.32	26.99	18.04	25.35	27.16	26.3	73.7
61.	0,5	19.20	20.11	7.96	18.12	20.14	19.2	80.8
62.	1	75.73	77.17	57.82	78.35	73.47	75.7	24.3
63.	2	35.69	36.78	22.08	33.90	37.23	23.9	48.9
64.	3	61.96	62.89	50.44	63.41	60.71	22.2	4.9
65.	1	52.88	50.84	78.25	52.79	52.96	52.9	47.1
66.	1	46.65	47.84	31.83	45.17	47.92	46.6	53.4
67.	1	63.76	64.71	51.99	62.31	65.01	63.8	36.2
68.	1	43.85	44.88	31.03	48.11	40.17	43.8	56.2
69.	1	46.40	49.32	10.08	46.79	46.07	46.4	53.6
70.	2	69.75	71.01	54.05	68.50	70.82	49.1	10.0
71.	2	29.93	31.04	16.18	34.67	25.85	10.4	50.3
72.	3	52.92	53.09	50.75	55.44	50.74	17.6	16.8
73.	1	57.41	59.58	30.37	61.19	54.15	55.4	40.6
74.	0,5	85.51	85.79	81.96	85.79	85.26	85.5	14.5
75.	0,5	70.09	70.20	68.70	69.93	70.23	70.1	29.9

76.	1	46.51	47.39	35.54	44.62	48.14	45.3	52.2
77.	1	60.62	61.83	45.49	63.76	57.90	56.4	35.2
78.	1	24.79	26.22	7.03	29.60	20.64	20.6	71.0
79.	1	35.81	37.57	13.93	43.19	29.44	34.5	62.9
80.	1	58.31	57.68	66.18	63.61	53.73	58.1	41.5
81.	1	44.25	47.36	5.57	43.43	44.97	29.8	41.3